

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Amanda Mäkelä

Lausunto
9.6.2021

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo@tem.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle kaupparekisterilain ja yritys- ja yhteisötietolain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoa koskevassa asiassa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kaupparekisterilakia ja yritys- ja yhteisötietolakia. Ehdotuksessa säädettäisiin rajat ylittävästä tietojenvaihdosta rekisterien yhteenliittämijärjestelmässä jäsenvaltioiden välillä. Patentti- ja rekisterihallituksen olisi merkittävä osakeyhtiö tai sivuliike kaupparekisteriin viiden arkipäivän kuluessa sähköisen ilmoituksen tekemisestä. Ehdotetut muutokset koskisivat Patentti- ja rekisterihallituksen toiminnan järjestämistä nk. digitalisointidirektiivin ja rahanpesudirektiivin edellyttämällä tavalla.

Oikeusministeriö lausuu esityksestä seuraavaa:

Oikeusministeriö kannattaa esityksen tavoitteita, kuten pyrkimystä helpottaa eri EU-jäsenvaltioissa digitaalitekniikan käyttöä yritysten rekisteröinnistä tai sivuliikkeen ilmoittamisesta alkaen koko elin-kaaren ajan sekä pyrkimystä lisätä kaupparekisterissä kaikille saatavilla olevia digitaalisia tietoja ja palveluita. Oikeusministeriö kannattaa yhden kerran periaatetta yhtiötä koskevien tietojen ilmoittamisessa. Oikeusministeriö tukee myös toimivaltaisten viranomaisten tietojensaantimahdollisuuksien teknistä parantamista eri rekistereistä. Sen sijaan päällekkäistä tietojen rekisteröimistä on vältettävä.

Henkilötietojen suoja

Esityksessä on tunnistettu sen kuuluvan EU:n yleisen tietosuojasetuksen soveltamisalaan. Yhtiöoikeusdirektiivin sekä direktiivin täytäntöönpanoa koskevan komission täytäntöönpanoasetuksen mukaiseen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan EU:n yleistä tietosuojasetusta.

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Oikeusministeriö toteaa, että hallituksen esityksissä tulisi arvioida, onko voimassaoleva sääntely yleisen tietosuoja-asetuksen mukaista, tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4) sekä osoitettava, mihin tietosuoja-asetuksen artiklaan henkilötietojen käsittelyä koskevat erityissäännökset perustuvat. Liikkumavaran ala tulisi kuvata säännöskohtaisesti ja keskittyä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti perus- ja ihmisoikeuksien kannalta merkitykselliseen sääntelyyn (ks. esim. PeVL 2/2018 vp, s. 4–5). Säännöskohtaisista perusteluista tulisi käydä selvästi ilmi, minkä EU-säännöksen salliman liikkumavaran tai sääntelyvelvoitteen toteuttamisesta on kyse sekä esittämään perustelut, miksi sääntelyn katsotaan täyttävän yleisen edun mukaisen tavoitteen ja oikeasuhtaisuuden vaatimuksen. Kansallista liikkumavaraa voidaan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti käyttää, kun henkilötietojen käsittely perustuu asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c (käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi) tai e alakohtaan (käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi). Ottaen huomioon tietosuoja-asetuksen suoran sovellettavuuden sekä perustuslakivaliokunnan viimeaikainen tulkintakäytäntö (ks. erityisesti PeVL 14/2018 vp) erityissääntely tulisi rajoittaa vain välttämättömimpään. Oikeusministeriö toteaa, että esitystä tulisi jatkovalmistelussa täydentää tältä osin.

Esityksessä vaikuttaisi olevan kyse siitä, että tietoja asetetaan saataville EU-tason yhteenliittämijärjestelmän kautta, mikä perustuu esityksessä kuvattuun EU-sääntelyyn. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan esityksessä ei sinänsä esitetä henkilötietojen käsittelyä koskevia erityissäännöksiä. Käsiteltävistä henkilötiedoista (ml. tietojen luovuttamisesta) säädetään jo voimassaolevassa kaupparekisterilaissa, eikä oikeusministeriön näkemyksen mukaan näitä koskeviin säännöksiin esitetä muutoksia.

Mikäli esityksellä on tarkoitus antaa kansallista erityissääntelyä tai muuttaa nykyistä henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä, esitystä tulisi tarkastella myös tältä osin jatkovalmistelussa ja huomioida erityisesti perustuslakivaliokunnan uudempi lausuntokäytäntö (ks. tarkemmin erityisesti PeVL 14/2018 vp, s. 3–4 ja PeVL 2/2018 vp, s. 5) sekä tehdä säännöskohtaisesti selkoa kansallisen liikkumavaran käytöstä (PeVL 2/2018 vp, s. 4–5; PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4) ja henkilötietojen käsittelyn tietosuoja-asetuksen mukaisesta oikeusperusteesta.

Pykäläkohtaiset havainnot / kaupparekisterilaki

20 a §. Säännöstä on perusteltua täydentää siten, että siitä ilmenee, kenelle rekisterimerkinnän viivästymisestä on ilmoitettava. Säännöskohtaisten perusteluiden mukaan ilmoitus on tehtävä hakijalle, ja tämä voidaan kirjoittaa säännökseen. Säännöksessä mainitaan vain osakeyhtiöt tai niiden sivuliik-

keet. Oikeusministeriö pitää tarpeellisena selventää, sovelletaanko uutta määräaika-asunto-osakeyhtiöihin tai asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 28 luvun 2 §:ssä tarkoitettuihin keskinäisiin kiinteistö-osakeyhtiöihin taikka muihin perustettaviin yhteisöihin. Säännöstekstissä käytetty numeraalinen arvo (tässä arkipäivien lukumäärä) on tapana kirjoittaa kirjaimin, jos se on alle 10.

20 b §. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että säännöksessä käytetään passiivimuotoa. Jos se on mahdollista, olisi syytä tarkentaa, kenen velvollisuus on asettaa tiedot saataville säännöksen tiedot.

20 c §. Voimassa olevassa kaupparekisterilaissa ei ole määritelty pykälän 6 momentissa tarkoitettua EUID-tunnistetta. Oikeusministeriön käsityksen mukaan säännöksessä mainittu EUID-tunniste on perusteltua määritellä, kuten on tehty esityksen yritys- ja yhteisötietolain 2 §:ää koskevassa ehdotuksessa.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota uuden hallituksen esityksen laatimisohjeiden kohtaan, jonka mukaisesti EU-taustaiseen hallituksen esitykseen suositellaan otettavaksi vastaavuustaulukko.

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Erityisasiantuntija

Amanda Mäkelä